

DEVIZOVÉ PRÁVO

Zpracováno na základě přednášky
dr. Mrkývky

DEVIZOVÉ PRÁVO

- Subsystém nefiskální části FP
 - Soubor právních norem regulujících nakládání s devizovými hodnotami

Etapy devizového práva

- 1. světová válka
- 2. světová válka
- Státní devizový monopol (107/1953 Sb.)
- Systém vnitřní směnitelnosti (528/1990 Sb.)
- Liberalizace devizového hospodářství (219/1995 Sb.)

Liberalizace a regulace

- Prostřednictvím devizové regulace stát rozhoduje, jaké devizové operace mohou narušit zájmy národního hospodářství

(C.Kosikowski)

- Nadměrné devizové restriktce jsou faktorem ztěžujícím hospodářský obrat domácí i zahraniční

(E. Mastalska)

Funkce regulace

- Ochrana devizových zájmů státu
- Usnadnění dosažení příznivé platební bilance
- Zamezení nekontrolovaného odlivu devizových prostředků do zahraničí
- Usměrnění alokace zahraničního kapitálu do nemovitostí v tuzemsku

Formální prameny

Národní právní úprava:

- **DZ** – zákon č. 219/1995 Sb., **devizový zákon**, ve znění pozdějších předpisů
- **Prováděcí předpisy** k DZ:
 - **vyhláška** č. 376/2009 Sb., o směnářské činnosti (viz dále)
 - **vyhláška** č. 34/2003 Sb., kterou se stanoví rozsah, období, lhůty a způsob plnění oznamovací povinnosti podle devizového zákona
- **Z ČNB** – část sedmá (35, 36) – Právní moc ČNB v devizovém hospodářství
- **„Protiprací“** Z č. 253/2008 Sb. - o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu – Povinnosti devizového místa
- **TZ:** 247 Porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství

ad Prováděcí předpisy

- Vyhláška č. 376/2009 Sb., o směnářenské činnosti
 - Přílohy – tiskopisy žádostí
 - Informační povinnosti
- Vyhláška č. 280/2008 Sb., o směnářenské činnosti, bezhotovostních obchodech s cizí měnou a o peněžních službách - *do 30. 4. 2011*
- Vyhláška č. 34/2003 Sb., k oznamovací povinnosti podle devizového zákona (dle 5 odst. 1, 5 a 6 zákona)

Další prameny:

- Čl. 36 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu
- Smlouvy o podpoře a ochraně investic
- Sankční předpisy v devizovém hospodářství

Význam devizového zákona:

1. Devizový zákon upravuje především činnost tzv. devizových míst provádějících hotovostní směnárenské operace (bezhotovostní směna se řídí zákonem o platebním styku), tj. směnáren.
2. Vedle toho ukládá některé povinnosti tuzemcům i cizozemcům.

TERMINOLOGIE

DEVIZOVÉ HODNOTY

- **Peněžní prostředky v cizí měně**

- **Zahraniční cenné papíry**
(emitent cizozemec)
- **Finanční deriváty**
(penězi ocenitelná práva a závazky od nich odvozené)

Devizová správa

- Státní správa na úseku devizového hospodářství vykonávaná podle DZ a předpisů souvisejících.
- Státní správa vykonávaná devizovými orgány:

DEVIZOVÝ ORGÁN

MF pro:

- ✓ Organizační složky státu
- ✓ Územní samosprávné celky
- ✓ Státní fondy
- ✓ Osoby z úvěrů poskytnutých nebo přijímaných ČR

ČNB pro:

- ✓ Ostatní osoby (www.cnb.cz)

SUBJEKTY DEVIZOVÉHO PRÁVA

- Adresáti devizové správy
- Účastníci devizových obchodů

SUBJEKTY DEVIZOVÉHO PRÁVA

- Devizový status – soubor práv a povinností v devizovém hospodářství
- Určovatel příslušnosti: místo trvalého pobytu (FO), místo sídla (PO)

- **TUZEMEC**
- **CIZOZEMEC**

Není rozhodující občanství!

Není rozhodující původ kapitálu!

DEVIZOVÉ MÍSTO

- Osoba provádějící obchody s devizovými hodnotami nebo poskytující peněžní služby jako předmět svého podnikání
- Viz 1 písm. k) DZ

Kategorie devizových míst

1. Banky či spořitelní družstva se sídlem v tuzemsku a pobočky zahr. bank a platební instituce a pobočky plat.institucí...

s oprávněním k plat. styku k zahraničí, směnárenství, bezhot. obchodům s cizí měnou

podle

- Z o bankách
- Z o spoř. a úvěr. družstvech
- Z o platebním styku

2. Osoby oprávněné vykonávat směnárenskou činnost podle registrace
3. Osoby oprávněné k poskytování plat. služeb podle principu jednotné licence

Bankovní devizová místa

- Bankovní licence banky 4 Z č. 21/1992 Sb., o bankách
- Bankovní licence pobočky zahraniční banky nepožívající výhod jednotné licence podle práva Evropských společenství 5 Z o bankách
- Licence – oprávnění provádět obchody s devizovými hodnotami nebo platební styk ve vztahu k zahraničí
- S licencí již netřeba ke směnárství registraci u ČNB

Nebankovní devizová místa

- Registrace u ČNB - 3 devizového Z
- Dříve licence, koncese

- Nebankovní devizová místa
(zdroj ČNB, stav ke dni 4.5.2011):
 - 876 subjektů – nebank. deviz. míst
 - celkem 1471 provozoven deviz. míst

OBSAH DEVIZOVÝCH VZTAHŮ

- **Obecný** - práva a povinnosti tuzemců a cizozemců
- **Speciální** - práva a povinnosti devizových míst;
 - oprávnění a povinnosti orgánů devizové správy.

SMĚNÁRENSTVÍ

Směnárenství

- Předmětem směnárenské činnosti (1 písm. l) devizového Z) je nákup a prodej cizí měny v bankovkách, mincích, šecích (dále jen „hotovost“).
- **Devizové místo**, které bylo registrováno ke směnárenské činnosti podle devizového zákona (dále jen „držitel registrace“), **není oprávněno**
 - a) přijímat protihodnotu vyplácené hotovosti bezhotovostním převodem z účtu klienta na účet držitele registrace,
 - b) převádět protihodnotu přijaté hotovosti bezhotovostním převodem z účtu držitele registrace na účet klienta.

- Směnárenskou činnost, nejde-li o úvěrovou (bankovní) instituci, může vykonávat pouze fyzická nebo právnická osoba, která byla registrovaná Českou národní bankou.
- Osoby, které vykonávaly směnárenskou činnost na základě vydaných **koncesí** živnostenských úřadů nebo **devizové licence** mohly danou činnost podle těchto oprávnění vykonávat pouze **do 28. února 2010.**
 - Po tomto datu museli tuto činnost ukončit nebo požádat ČNB o registraci.

- Vyhláška č. 280/2008 Sb., o směnářenské činnosti, bezhotovostních obchodech s cizí měnou a o peněžních službách:
 - **do 30. 4. 2011** se i nadále aplikovala ustanovení pro subjekty, kterým byla udělena devizová licence k provádění či zprostředkování bezhotovostních obchodů s cizí měnou nebo poskytování peněžních služeb podle DZ ve znění účinném do 31.10.2009 (před novým ZPS).

- Veškeré **transakce v rámci směnárenství** musí probíhat pouze **v hotovosti** s výjimkou případu, kdy klient uskutečňuje platbu prostřednictvím platební karty.
- Držitel registrace rovněž nemůže vyplatit protihodnotu hotovosti vložené na účet držitele registrace.
- Služba umožňující vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem je platební službou podle zákona **č. 284/2009 Sb., o platebním styku / 3 odst. 1 písm. a)/** vyžadující příslušné oprávnění podle tohoto zákona.

- **Bezhotovostní obchody s cizí měnou** zahrnující pouze promptní obchody (spoty) je oprávněna nabízet a provádět pouze právnická osoba, která
 - má povolení k činnosti platební instituce podle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku,
 - je osobou uvedenou v 5 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, vykonávající činnost podle jiného zákona, např. banka, zahraniční banka, spořitelní a úvěrní družstvo,
 - má devizovou licenci k poskytování bezhotovostních obchodů s cizí měnou vydanou podle devizového zákona
 - ke dni 24. prosince 2007, přičemž tato osoba může provádět bezhotovostní obchody s cizí měnou na základě této devizové licence nejdéle do 30. dubna 2011,
 - po 24. prosinci 2007, přičemž tato osoba může poskytovat bezhotovostní obchody s cizí měnou na základě této devizové licence i po nabytí účinnosti zákona o platebním styku (tj i po 1. listopadu 2009), jestliže do 60 dnů ode dne nabytí účinnosti zákona o platebním styku požádá o povolení k činnosti platební instituce nebo žádost o zápis do registru poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu.

Dohled nad směnárnami

ČNB

- Dohled nad směnárnami je součástí péče o stabilitu finančního systému v České republice a jeho bezpečný a plynulý rozvoj.
- V případě směnárenské činnosti jde především o posilování důvěryhodnosti a bezpečnosti při poskytování směnárenských služeb, včetně dodržování pravidel pro transparentní uveřejňování kursů apod.
- Směárny jsou zařazeny mezi rizikové subjekty také v důsledku jejich zneužití k legalizaci výnosů z trestné činnosti.

- Dohled nad směnárnyami zahrnuje rozhodování o žádostech o registraci směnárny, kontrolu dodržování devizového zákona, především v oblasti výkonu směnárny činnosti.
- Součástí této kontroly je i kontrola dodržování požadavků na informování klientů devizových míst při realizaci směny s důrazem na to, aby klient nebyl poškozen a před vlastní směnou měl k dispozici dostatečné množství informací.

■ **Desatero pro klienta směnární**

1. Před směnou si pozorně přečtete veškeré informace na kurzovním lístku a ceníku poskytovaných služeb.
2. V případě nejasností o výši kurzu nebo poplatku se informujte na výši konečného obnosu, který transakcí získáte. Směnárna Vám musí tuto informaci poskytnout vhodným způsobem (písemně, na kalkulačce apod.)
3. Nákup a prodej cizí měny a jim příslušné kurzy je třeba chápat z pohledu směnární. Za prodejní kurz tak získáte výměnou za českou korunu cizí měnu. Za nákupní kurz získáte výměnou za cizí měnu české koruny.

4. Směnné kurzy i výše poplatků se u jednotlivých směnáren mohou lišit. Směnárnou je stanovují samostatně, nezávisle na kurzech vyhlašovaných Českou národní bankou.
5. Některé směnárnou umožňují před transakcí sjednání individuálního kurzu, některé stanoví dvojí kurzy v závislosti na výši obchodované částky.
6. Po provedení směny trvejte na vydání dokladu o poskytnutí služby, směnárnou je povinna Vám jej vydat.
7. Po obdržení hotovosti si pečlivě zkontrolujte, zda údaje uvedené na dokladu odpovídají informacím poskytnutým směnárnou, tj. zveřejněnému kurzu, ceně poskytované služby, případně dalším podmínkám směny.

8. Případnou reklamaci uplatněte ihned po provedení transakce ve směnárně. Požádejte o kontakt na odpovědného pracovníka společnosti.
9. V případě, že transakce proběhla v souladu s informacemi uvedenými na kurzovním lístku a ceníku poskytovaných služeb, není směnárna povinna od transakce odstoupit. Storno transakce není předmětem regulace a Česká národní banka není oprávněna jeho provedení směnárně nařídit.
10. Pokud směnárna reklamaci neuzná, můžete podat písemnou stížnost České národní bance. Tento postup však nezakládá nárok na její kladné vyřízení, pouze upozorňuje dohledový orgán na vzniklou situaci.

PRÁVA A POVINNOSTI V DEVIZOVÉM PRÁVU

Obecná práva tuzemců a cizozemců dle DZ

4 devizového Z

- relativní volnost volby měny (T-C)
- relativní volnost nabývání deviz. hodnot
- relativní volnost nabývání majetku v zahr.
- relativní volnost dovozu a vývozu CZK
- relativní volnost dovozu a vývozu cizí měny

Povinnosti při nakládání s měnou podle Z 253/2008 Sb.

o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a
financování terorismu

Oznamovací povinnost při přeshraničních převozech

■ NAPŘ.

- Fyzická osoba při vstupu do České republiky z oblasti mimo území Evropských společenství a při výstupu z České republiky do takové oblasti
- je povinna **písemně oznámit celnímu orgánu dovoz a vývoz** platných platidel v české nebo cizí měně, cestovních šeků nebo peněžních poukázek směnitelných za hotové peníze, cenných papírů na doručitele nebo na řad, jakož i dalších investičních nástrojů, které jsou podepsané, ale neobsahují jméno příjemce, anebo vysoce hodnotných komodit, jako jsou zejména drahé kovy nebo drahé kameny,
- **v úhrnné hodnotě 10 000 EUR nebo vyšší.**

Devizové povinnosti T+C

- **Oznamovací** (§ 5, § 8 odst. 5 devizového Z)
 - Pro účely sestavení platební bilance ČR
- **Deklarační** (§ 7 odst. 2, § 8 odst. 2, 3 devizového Z)
 - Tuzemci a cizozemci jsou povinni na výzvu devizového místa označit účel úhrady došlé ze zahraničí v případě, že není účel uveden.
- **Autorizační** (§ 3, § 7 odst. 2, § 8 odst. 1, 4 deviz. Z)
 - Tuzemci a cizozemci jsou povinni předkládat devizovému místu zvláštní povolení (§ 32 odst. 1 a 2), jestliže se podle tohoto zákona vyžaduje, a na vyžádání doklady prokazující účel požadované úhrady.
 - Devizové místo je povinno vyžadovat před provedením příslušné úhrady předložení zvláštního povolení (§ 32 odst. 1 a 2), jestliže se podle tohoto zákona vyžaduje.

Oprávnění a povinnosti devizové správy

- Licenční oprávnění a povinnosti
- Devizová kontrola
- Sankční oprávnění

Vážné hospodářské a finanční poruchy:

- Uvalení depozitní povinnosti
- Vyhlášení nouzového stavu v devizovém hospodářství (x porušení: i trestný čin, viz dále)

Pravomoc České národní banky v devizovém hospodářství

35 – 36 Z o ČNB

Česká národní banka

- stanoví, po projednání s vládou, režim kurzu české měny k cizím měnám, přičemž však nesmí být ohrožen hlavní cíl České národní banky;
- vyhlašuje kurs české měny k cizím měnám;
- stanoví cenu zlata v bankovních operacích České národní banky;
- má v úschově a spravuje měnové rezervy ve zlatě a devizových prostředcích a disponuje s nimi;
- obchoduje se zlatem a devizovými hodnotami a provádí všechny druhy bankovních obchodů s tuzemskými a zahraničními bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a platební styk se zahraničím;
- vydává cenné papíry znějící na cizí měnu.

Skutková podstata dle TZ

■ 247

Porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství

- Kdo v době nouzového stavu v devizovém hospodářství poruší zákazy, které jsou stanoveny devizovým zákonem pro nouzový stav v devizovém hospodářství a vztahují se na vyhlášený nouzový stav, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až šest let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

